

Obrázky z obyčejného života - 47.

■ O mužích, kteří šli z černochovské chalupy do světa

Nedávno jsme se v Praze rozloučili se Zdenkou Kaloušovou - Tomáškovou. Její odchod v pozeňaném věku byl příležitostí k ohlédnutí za černochovským rodem, z něhož pocházela moje babička. K blízkým příbuzným Kaloušů patřil historik a politik Vlastimil Kybal, jehož ostatky byly nedávno uloženy na Vyšehradě, a Marie Provazníková, náčelnice Sokola, která se v emigraci dožila sta let.

Zastavím se jen u Kaloušů, kteří žili v Černochově v tomto století. Ještě po první světové válce měl jejich domeček doškovou střechu. Majitel hospodářství ovšem koupil isousední chalupu. Tu nechal zbořit.

Václav Kalouš, vrchní ředitel Pojišťovny Praha v roce 1928.

Vznikl obrovský dvůr, kde dominovaly stodoly a chlévy. Početná rodina (tři generace) se tísnila v několika místnostkách. Babička měla pět bratrů. František pokračoval v hospodaření. Ostatní byli vysláni na studia. Všichni se v životě dobře uplatnili.

Strmá kariéra čekala Václava. Ten se stal ředitelem významné pojišťovny Praha, sídlící na Národní třídě. Za jeho vedení bylo 28. října 1928 v ulici Na Příkopech otevřeno nové sídlo pojišťovny. Teta Zdenka ještě loni vzpomínala, jak tehdy na ceremonii přijel i Tomáš Garryk Masaryk na bělostném koni. Její tatínek ho vítal... Dnes si tu výraznou budovu vybavíme jako Dětský dům, nedávno podivně přebudovaný.

O osudech dalších strýců píše můj otec v rodinné kronice: „Strýc Oldřich vystudoval stavební průmyslovku a pracoval na panství knížete Schwar-

zenberga jako stavitel. Staral se o údržbu jeho statků. Oženil se s dcerou ředitele panství Martou Šilhanovou na Orliku, kde potom bydlel. Rodiče jeho manželky byli židovské národnosti. Za války byla jeho tchýně internována v Terezíně. Pobyt v táboře navzdory stáří přežila. Strýc byl za války také vězňem.

Strýc Bohuslav vystudoval obchodní školu. Stal se úředníkem na panství hraběte Lobkovic v Křimicích. Poté působil jako ředitel zdejšího pivovaru. Později ho hrabě jmenoval správcem celého panství. Josef Kalouš se stal vrchním poštmistrem v Krásném Dvoře u Sedlčan. Na penzi se přistěhoval zpět do svého rodiště.

Strýc František byl i s rodinou svého syna (ten byl uvězněn) za kolektivizace vystěhován do Malých Losin na Moravě. Při stěhování si směli vzít jen to nejnужnější, co se dalo naložit na malé nákladní auto. Vše ostatní museli na místě nechat. To bylo místními komunisty rozkradeno. Z Černochova byli též vystěhováni Dandové, Novák, Kolínkovi, Hanzl, Čech, Šramkovi... Všichni synové se na konci dvacát-

Nový palác Pojišťovny Praha v Praze, v ulici Na Příkopech 15.

tých let složili a postavili svým rodičům pěkný „vejmilek“ na kraji černochovské návsi (po léta tu byla mateřská škola). O dědečkovi, otci zmiňovaných synů, se z kroniky dozvídáme: „Narodil se v roce 1853. Za manželku si vzal Marii Kybalovou. Dědeček byl váženým obyvatel obce. Byl v obecním zastupitelstvu a dlouholetým starostou místní kapele, kam chodil i jako výminkář úřadovat. Byl také zakládajícím členem Sokola ve vsi.“ Zemřel v roce 1942 ve věku 89 let.

Připravil Ivo Markvart

Žatecká brána letos slaví 500 let

■ „Pokud by Pán nestřežil obec, darmo bdí ten, kdo by ji chtěl sčestřit“

Lidská paměť podporovaná množstvím pomůcek dochovávala řadu dat, která jsou pro ni nějakým způsobem významná. Výročí ovšem mívají i věci zdánlivě všední, kolem nichž je zvykem přejít bez povšimnutí. Jedním z jubilejních je letos i důležitá součást lounského městského opevnění, označovaná již v krátké době po svém vzniku jako „žatecká brána“.

■ Šťastná obec, stavěná v míru

Název vznikl díky ve středověku obvyklému pojmenování bran podle směru cesty, která z brány vycházela a mířila do nejbližšího významného sídelního centra. Ačkoli název „Žatecká brána“ lze doložit již ve 14. století, dnešní torzo původní stavby pochází z období velké přestavby městského opevnění v době poněkud mladší. Přes-

nenávisť a mládická nerozváznost podporující římskou říši“ a „Šťastná obec, která je stavěna v míru léta Páně 1500“.

■ Jen jedna ze tří

Obvyklým důvodem pro rozsáhlejší přestavby opevnění byly vedle válečných konfliktů především časté požáry, což lze předpokládat i v tomto případě. Dnešní „Žatecká brána“ je jen částí původního komplikovaného systému, jehož podoba sice nelze přesně rekonstruovat, ale na základě nepoctných dokladů a analogií s jinými městy je možné hlavní rysy načrtnout. Současná kulisová brána je čelní stěnou bývalého barbakanu, představené bašty, která svou mohutnou hmotou ztěžovala případnému útočníkovi postřelování vlastní brány. Tento nákladný prvek městského opevnění se přibližně ve stejné době jako v Lounech objevuje v celé řadě bohatších měst, například v sousedním Žatci. Celý fortifikační systém Žatecké brány byl v době dokončení počátkem 16. století pravděpodobně trojdílný. Návštěvník města vstupoval po mostě přes hluboký příkop do zmíněného barbakanu (dnešní „Žatecká brána“), poté prošel vlastní věžovitou branou a nakonec menší branou, vedoucí již do vnitřního města.

■ Nejen ku obraně města

Základní určení brány jako chráněného vstupu do opevněného komplexu

přinášelo řadu dalších funkcí, z nichž je velmi výrazná snaha o reprezentaci a postupem doby i estetické působení. Prostedkem byla bohatá výzdoba bran, zejména kamenická a malířská díla, nejrůznější nápisy a podobně. Na reprezentaci dbali i lounští měšťané, jak dokládají zprávy například o kamenném kalichu z prostřední části komplexu Žatecké brány či dodnes viditelné zbytky výzdoby průčelí bývalého barbakanu. Brána byla chápana i jako místo poživající zvláštní ochrany a každé provinění spáchané v jejím prostoru bylo posuzováno přísněji než stejné zločině jinde. I Žatecká brána byla svědkem řady událostí, které po zúčastněné končily i popravou nebo vysokou pokutou.

■ A ještě k úpravám

Zásadním zásahem do podoby komplexu Žatecké brány bylo zboření vnitřní průjezdni věže kolem poloviny minulého století a nahrazení hrázdeho polopatra první brány charakteristickým cimbuřím v roce 1841, které tvořilo pohledovou dominantu západní strany města až do roku 1997. Stejně jako před několika lety provedená puristická úprava se i tato přestavba stala terčem kritiky, která ovšem již mohla pouze glosovat vytvořený stav. Lze doufat, že tato nově vytvořená lounská dominanta se během doby „sžije“ s okolím a bude i nadále sčestřit „obec budovanou v míru“.

Jan Mareš

Zavzpomínejte: Žatecká brána před rokem 1997.

obce lounského okresu - znovu po šesti letech

151. RADÍČEVES

■ Trocha historie

Radíčeves (Radkova ves) se v písemných pramenech objevuje poprvé v roce 1357. Tehdy byl farářem v tamním kostele sv. Václava Hendelín ze Stříbra. Presbýtar s operáky a část obvodového zdiva lodí zřejmě ještě Hendelína pamatují, zbývající část s věží byla přistavěna v baroku. Ve 14. století byla obec rozdělena na dvě části: jedna patřila pražské svatovítské kapitule, druhá různým pražským měšťanům - známí jsou v letech 1357 až 1370 Mikuláš Slánský a roku 1404 Mikuláš Bervaldský. Po husitských válkách patřila část Radíčevse Žatci (až do roku 1849), jinou, větší, vlastní koncem 16. století žatecký měšťan Petr z Michalovic. Ještě před třicetiletou válkou byl tento díl obce připojen k panství Milíčevse (v 18. století začleněného do Krásného Dvora), kde zůstal rovněž do roku 1849. V roce 1654 tu hospodařili tři sedláci a dva chalupníci, dva statky byly pusté. Z roku 1718 pochází první zpráva o zdejší škole. Velká pohroma postihla Radíčeves roku 1866. Ustupující pruští vojáci tam zavlekli choleru, kterou se nakazilo 78 obyvatel; přesný počet obětí není znám. Roku 1894 byl zřízen nový hřbitov a o deset let později přestavěna školní budova. V roce 1889 byl založen spolek hasičů, roku 1911 spolek zemědělců. Pochází odsud i jeden z děkanů právnické fakulty Karlovy univerzity. Jmenoval se Karel Wolfram, narodil se roku 1777 ve statku čp. 17 a této hodnosti dosáhl v roce 1830 (zemřel 1839). V čp. 6 se v polovině minulého století nalezl poklad: stříbrné bohosloužebné náčiní a zlaté mince. V roce 1890 žilo v obci (jediné toho jména v Čechách) ve třiceti domech 294 obyvatel, samí Němci. Česká menšina (v roce 1921 žilo v obci 15 % Čechů) v roce

1926 otevřela vlastní školu a o osm let později mateřskou školu a opatrovnu. Nejvíce obyvatel měla obec v roce 1910 - celkem 388. Dnes má Radíčeves 131 obyvatel, o 48 méně než při posledním sčítání. Radíčeves (Reitschows) leží v nadmořské výšce 277 metrů. Součástí lounského okresu se obec stala v roce 1960, kdy do něj byla včleněna se zanikajícím okresem Žatec. Tehdy byl v obci místní národní výbor, který spravoval i osadu Milčeves. Od roku 1981 je Radíčeves jednou z místních částí Žatce.

■ Jaká je současnost

Za Žatcem směrem na Podbořany projíždíte jako první obcí Radíčeves. Až na zchátralou budovu bývalé školy (později obecního úřadu a místní lidové knihovny) působí obec úpravným dojmem a dává tušit, že je poměrně lidnatá. O to více vás překvapí, že tu marně budete hledat jakýkoliv obchod. Uzavřen byl i dřívě pro dobrou kuchyni vyhlášený motorest U chmelových štoků. Také prodejna Hobby zahrada se sazenicemi a stromky přes zimu odpočívala. Pouze Pohostinství Jany Novákové inzeruje na vývěsce pivo od 17 do 24 hodin kromě čtvrtka a neděle, kdy jsou zavírací dny. V Radíčevsi sídlí čtyři soukromí zemědělci: Syrovátka, Barták, Musil a Šťastný, který obhospodařuje tři sta hektarů půdy a chová čtyřicet krav. „Mléko dodáváme do mlékárny do Teplíc. Poslední tři měsíce se platební kázeň horší i tam,“ říká paní Šťastná. Někteří pole má pronajata soukromník Bartoš, který hospodařil především v okolí Krásného Dvora. Radíčeves má i cukrárku Ivanu Křížovou, která pečce na Vánoce a Velikonoce. Nově bylo otevřeno Truhlářství Chmelík. Vedle stavební firmy Frondl je ve vsi též firma Stavebniny Hrubý H+H nabízející i součástí pro promosvody. Zákazníci firmu chválí - pan Hrubý má otevřeno prakticky non-

stop. Při silnici na Syrovíce natrefíte na rozlehlý dvůr s auty - autoopravnu podnikatele Hasila. Dále mají Radíčevesští i pneuservis. Bývalá STS se proměnila ve společnost Stamil, její obchoduje s náhradními díly, zámkovou dlažbou a naftou - čerpací stanici najdete přímo před podnikem u smrkového parčíku, kde několik vybledlých osvětlových nástěnek varuje před AIDS a svědčí také o existenci místních myslivců. Zablouďte-li k místnímu kostelu, kam se podle tabulky chodit nemá, najdete zazděný vchod do kostela, zohavené anděly a v márnici (či kostnici?) rozbitou podlahu, z pod níž vyčníhají hromady lidských kostí.

„Máme pocit, že se o nás Městský úřad Žatec vůbec nestará,“ kritizují občané radnici. Předešlím je mrzí, že město nechalo zchátrat kdysi výstavní školu. „Býval tam výbor, dvoutřídká, učitelství byt a ještě knihovna. Dneska je na spadnutí,“ rmoutí radáky. „Nejezdí sem ani pojiždná prodejna, pro všechno musíme do města. Ještěže fungují dobré sousedské vztahy, že si vzájemně pomáháme,“ říká další obyvatelka. V panelových bytovkách nade vsí bydlí Češi, kteří se přistěhovali z Rumunska z vesničky Svatá Helena. Jezdí za prací do Žatce. V Radíčevsi pijí vodu žlutickou. Telefonní automat stojí u firmy Hobby zahrada. Děti jezdí do školy do Žatce, občané také k lékařům, na

nákupy a na úřady. Poštu mají místní občané až v Měcholupech. Doprava do Žatce a Podbořan je ve všední dny poměrně slušná.

■ Stojí za vidění

Zvenčí pozdně gotický, zevnitř barokní kostel sv. Václava není státem chráněnou kulturní památkou, přesto stojí za zmínku - je v něm nárohek už zmíněného rektora Wolframa. Roku 1718 byla u vchodu na hřbitov postavena barokní socha sv. Jana Nepomuckého.

Příště: RADONICE

Bezhlaví anděl u radíčevského kostela. Fotografie byla pořízena před sedmi lety, kdy hlava anděla ještě ležela u sochy. V současnosti zmizela.

Česká univerzita nové doby

LXXIV. - Reflexní terapie je vhodná i pro laiky

Žákem Julia Patakého je Zdeněk Kotršál z Holoubkova, který navštěvuje univerzitu třetím rokem. V reflexní terapii má úspěchy - zejména při odstraňování bloků na páteři. Je přesvědčený, že reflexní terapií si může od různých bolestí odpomoci i naprostý laik.

„Postačí, když každý den věnujeme chvíli svým dlaním či chodidlům. Promačkáváme-li si dlaně a prsty ze všech stran, totéž platí o chodidle, nacházíme místa, kde pociťujeme změnu. Místo může být už na dotyk velmi bolestivé, ozy se intenzivní bolest jako když pícháme jehličkou, nebo můžeme pociťovat bolest tupou. Velmi bolestivé místo se hladí - a to velice jemně, jak je nám to příjemné, dokud bolest nezmizí. Tupou bolest odstraníme tak, že místo zmačkneme a podržíme nebo ho promačkáváme prstem - v obou případech dokud bolest nepřejde. Vůbec nezáleží, jaký orgán má v tom kterém místě svoji dráhu. Důležité je, že se tímto prostým ošetřováním v těle něco změní - a vy to ucítíte tak, že bolest v ošetřovaném místě na dlaně či chodidle pomínul.“

Budeme-li si své chodidlo denně pozorně prohlížet, zjistíme, že se mění zabarvení kůže, také se mohou objevit zatvrdliny, například zatvrdlá praskající pata, což rovněž indikuje změny na příslušných orgánech, jejichž drá-

hy místem procházejí (například pata - orgány pánve). Pokud chodidla ošetřujeme pravidelně a správně - nutno si uvědomit, že jde o dlouhodobou záležitost, a o své paty se aktivně staráme - je dobré místo masírovat mastí s přidavkem lanolínu. Za určitou dobu se projeví zlepšení i vizuálně a totéž se děje i uvnitř těla na orgánech. Působím-li na patu, působím reflexně nepřímou na orgán, se kterým pata souvisí. Změna k lepšímu na orgánu působí i na vzhled paty, což vidíme jako zpevnou vazbu. Problémy s patami jsou častější u žen, což může souviset s hormonálními změnami ve středním věku. Oproti tomu velké zatvrdliny v oblasti pod palcem znamenají potíže s krční páteří. Ne všechny zatvrdliny však znamenají problémy v orgánech. Leckdy stačí se zamyslet nad obuví. Měla by být pohodlná a zejména by neměla mačkat prsty. Také vysoký podpatek se postará o zkrácení šlach pod koleny,“ upozorňuje Zdeněk Kotršál.

Připravuje Květa Tošnerová

Odkryté tajemství v Ležkách

■ Jak chlapci chodili na první námluvy

Když se v dřívějších dobách v zimních měsících držvalo peří, bývalo často velmi veselo. Ženy si vzájemně vypomáhaly a tak to nebylo nikdy nudné. Vyprávěly se různé vesnické povídky, které ke drani peří přestroily patřily.

Děti však někdy nesměly povídat dospělých poslouchat - to znamenalo již včas do postele, což jsme opravdu neměli v úmyslu. Jednoho večera jsem si šelh v kuchyni nakavale, dělál jsem, že spím, a přitom nastrožil uši. Sousedka říkala mé matce: „Váš Seff již chodí za děvčaty?“ Matka přemýšlela a říkala: „Jsou již ve věku, kdy rohy odráží všechno kolem sebe, musí se nějak vybouřit. No, váš Rudi jistě přece také. Když nejší doma, tak má jistě pr.“ Nato řekla sousedka: „Náš Rudi chodí každý večer po večeri do postele, on nijak neheší a také potřebuje spát.“ Když jsem to slyšel, uvědomil jsem si, že to tak docela nesouhlasí. Rekl jsem to bratrovi a ten svému příteli - a oba si pak jednoho dne připravili takovou malou lečku. Rudi po večerech opravdu nebyl v posteli, nýbrž chodil na námluvy. A tak nyní oba přemýšleli, jaký šelmovský kousek by mohli zinscenovat, až je napadla myšlenka, kterou chtěli využít o Velikonočních. O sobotním večeru dávali bedlivý pozor. Rudi samozřejmě nešel do postele, nýbrž se hodil do gala, aby měl u své slečny šanci a ona mu nedala košem. Když byl hotový, plazil se jako velikonoční zajíc malým okénkem. Nebyl sice velký, ale když prolezl ven, tak se musel zhluboka nadechnout, přejít si rukou svůj pečlivý účas a okouknout zevnějšek. Po-

tom okénko přivřel a šel pryč. Na ten okamžik bratr se svým přítelem čekali: silně si pro štestí plivli do dlaní a začali. Můj bratr prolezl okénkem do domu a položil starou deku přes postel. Jeho přítel mu okénkem prostrčil dřevěné poleno a poté další. Když měli polovinu haldy polenu uvnitř, vyškřábal se bratr okénkem ven. Zbytkem haldy zastavěli celé okénko. Když přišel Rudi domů, šel se do postele, neboť byl notně znaven. Avšak když přišel k okénku, jen užasnul. Z posledních sil ho osvobodil od hromady dřeva a škrábal se do domečku. Potom však následovala druhá rána. Pot se mu řinul z čela, než všechno dřevo přendal. Poté konečně padl do postele, ani se neumyl, a spal až do oběda. Když druhý den vstal, ptala se ho jeho matka: „No Rudi, jak to vypadá? Ty jsi spal s nějakou holčkou? Ještě ti to vidím na kšichtě. No, podívej se,“ a podržela mu před obličejem zrcadlo. „Copak to tady máš za líbance? To ti ta potvora udělala šminkama a namalovaná hubou.“ Rudi musel své tajemství matce vypovědět. Na oko se sice zlobila, ale uvnitř byla se svým „zajícem“ spokojena. Jak se říká: „Ne všechno děti musejí být vzorné.“

Karl Kauer

(s laskavým svolením vydavatele měsíčníku Heimatbrief Saazerland přeložila Lenka Hertlová)

Zánik židovské obce v Lounech - 1.

■ Lounská židovská obec na počátku století

Následující vyprávění o lounské židovské náboženské obci je volným pokračováním předchozího seriálu o židovské komunitě v Lounech 19. století. Ani tentokrát nepůjde o vyčerpávající výčet událostí nebo jejich hluboký rozbor, jakkoli by si to téma zasloužilo. Lounská židovská obec sice patřila k těm menším v Čechách, ale měla tu zvláštnost, že působila na významném národnostním rozhraní v rze českém prostředí. Snad se brzy najde historik, který stoletou existenci této komunity probádá a zhodnotí...

■ První léta století

Časem bylo státní představenství patřilo k významným osobnostem židovské komunity: Jindřich Fanta (1862-1913) obchodník osivy, plodinami a krmivny (Na Valích čp. 451), Bernard Fischer, obchodník chmelem (Prokopova čp. 513), Leopold Freud (1850-1912), Emanuel Getreuer (1828-1903), obchodník textilem v bývalé lounské škole (Beneše z Loun čp. 51), Bedřich Novák (1855-1934), materialista v Pražské v lounské Pivovarské ulici čp. 42, patřící tehdy dědicům krátce předtím zesnulého „lišnického žida“ Jakoba Pollaka (1797-1879), a otevřel v okresním městě soukromou ordinaci (1880).

Místopředsedou představenstva v letech 1902 až 1905 byl Pavel Stein (1855-1923), rodák z Telců, majitel mlýna v Břežně u Loun, obchodující obilím, moukou a krmivny. Obchod provozoval v domě čp. 48 na lounském hlavním náměstí, u soukromnice Anny Bockové, vdovy po měšťanu Josefu Bockovi.

Pokladníkem se stal statkář Julius Glaser (1885-1939), majitel Červeného dvora čp. 294/295 na Pražském předměstí. Byl synem podnikavého Josefa Glasera, který padesát let předtím přišel z Lenešic, aby se záhy stal známou osobností okresního města druhé poloviny 19. století. Pro židovskou obec byl významným představitelem i proto, že se darem pozemku zasloužil o vybudování židovského hřbitova v roce 1875. Jeho syn Julius byl neméně aktivní a zdá se, že byl respektován (představeným izraelitů byl v letech 1899 až 1902).

Také ostatní členové představenstva patřili k významným osobnostem židovské komunity: Jindřich Fanta (1862-1913) obchodník osivy, plodinami a krmivny (Na Valích čp. 451), Bernard Fischer, obchodník chmelem (Prokopova čp. 513), Leopold Freud (1850-1912), Emanuel Getreuer (1828-1903), obchodník textilem v bývalé lounské škole (Beneše z Loun čp. 51), Bedřich Novák (1855-1934), materialista v Pražské v lounské Pivovarské ulici čp. 42, patřící tehdy dědicům krátce předtím zesnulého „lišnického žida“ Jakoba Pollaka (1797-1879), a otevřel v okresním městě soukromou ordinaci (1880).

(pokračování příště)
Antonín Hlušík